

Hnutí DUHA

Zpravodaj sítě obcí směřujících k recyklační společnosti

2/2008

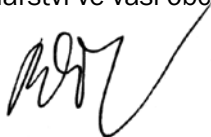
Pytlový sběr – krok správným směrem

V Letohradu ušetří ti, kteří třídí

S Miloslavem Šatrou nejen o odpadech v Písku

Vážená paní, vážený pane,

ve druhém čísle Zpravodaje Recyklačních obcí jsme se zaměřili na velmi perspektivní systém odpadového hospodářství – pytlový sběr tříděných i komunálních odpadů. Dočtete se o jeho možnostech. Nabízíme vám inspiraci v podobě úspěšných projektů. Tentokrát jsme připravili také rozhovor. S inženýrem Miloslavem Šatrou, vedoucím odboru životního prostředí v Písku, jsme mluvili o jeho názorech a zkušenostech. Písek totiž platí za město, kde to s odpady skutečně umí. Přejeme vám příjemné čtení a věříme, že vám Zpravodaj pomůže ve směřování odpadové hospodářství ve vaší obci, městě nebo mikroregionu.

Tomáš Příkryl
Hnutí DUHA

Pytlový sběr odpadů – moderní způsob nakládání s odpady

Popelnice na směsný odpad stojí před každým domem, ale abyste mohli třídít, musíte dělat něco navíc – najít kontejner a dojít k němu. V případě pytlového sběru je však třídění stejně snadné jako házení odpadu do popelnice.

Pytlový sběr využívá toho, že ochota třídít odpad klesá s rostoucí vzdáleností kontejnerů od bydliště. Existuje více možností, jak jej provádět: namísto kontejnerů se domácnostem poskytují zdarma či za poplatek plastové, papírové nebo jutové pytle o objemu od 40 do 120 litrů, v zahraničí i menší. Po naplnění je svozové firmy odváží pravidelně přímo od domu k dotřídění a následné recyklaci. Lidé tudíž nemusí s vytříděnými surovinami docházet až stovky metrů ke kontejnerům. Některá města navíc označují pytle čárovým kódem. Mohou tak kontrolovat, kdo a jak třídí.

Podobně lze zacházet také se zbytkovým netříděným odpadem. Poplatky se v tomto případě odvozují od hmotnosti nebo objemu odevzdaných pytlů. To znamená, že čím lépe svůj odpad vytřídíte, tím méně máte zbytkového odpadu, který platíte. Pytlový sběr zbytkového odpadu využívají zvláště v zahraničí. U nás s jeho zaváděním ve vybraných obcích pomáhá Hnutí DUHA.

Pytlový sběr se hodí především pro zástavby rodinných domů ve městech i na venkově a v horských oblastech. Vytříděný odpad takto sbírají zejména v menších obcích – je pro ně levnější. Ve větších městech jeho náklady stoupají, neboť trvá déle než svoz kontejnerů, ale vhodnou technikou je lze snížit.

Proč pytlový sběr?

Ve městech, kde lidé třídí do pytlů, roste objem vyseparovaných surovin a jsou navíc mnohem čistší než z kontejnerů – díky tomu mimo jiné ušetří na dotřídění. Například v jihomoravských Velkých Bílovicích zrušili barevné kontejnery úplně, neboť suroviny v nich byly tak znečištěné jiným odpadem, že stejně končily na skládce. Lidé na pytlovém sběru nejvíce oceňují, že je snadný a pohodlný. Je pro ně motivací třídít, což by jinak ani nedělali.

„Jsme dvě rodiny a naplnili jsme deset pytlů. Je to dobrá služba. Málokdo by chodil ke kontejnerům. U rodinného domu je vždy nějaké místo, kde člověk může pytle skladovat a pak je jen jednoduše vyndá před dům,“ pochvaluje si Marie Burianová.“ (MF Dnes 17. 5. 2004)

Příklady z praxe

V Brumově-Bylnici (Zlínský kraj) se třídí do pytlů plasty, papír, nápojové kartony i kovové obaly. Městský úřad k tomu uvádí, že výtěžnost tříděných odpadů významně roste, což městu zvyšuje dotace. Pytlový

systém si pochvalují i zapojené domácnosti. Vytríděných odpadů se mohou kdykoliv zbavit, kdežto kontejnery se někdy velmi brzy naplní a na odvoz se musí čekat až několik dní.

Poslední dobou se rozmáhá zavádění pytlového sběru i pro nápojové kartony: například v Hodoníně nebo Jablonci nad Nisou. Lidé jich díky tomu odevdávají dvakrát více než do samostatných nádob a třikrát více než do společné nádoby s plasty.

Pověry o pytlovém sběru

Mezi některými lidmi vyvolává pytlový sběr pochyby. Domnívají se například, že není vhodný pro sběr skla – ve Vrbně pod Pradědem, Karviné a Sázavě však prokazují pravý opak. Ani v centrální zástavbě vícepatrových domů není pytlový sběr nemožný. Místo na odložení pytlů se většinou podaří najít. Zkušenosti s tím mají například Hustopeče a Bystřice nad Pernštejnem. Náklady pro samotné obce také nebývají nepřekonatelné. Ve většině případů si lidé zajišťují pytle sami. Obávám se zneužití pytlů lze předejít perforací nebo označením logem obce.

Pytlový sběr v České republice

Pytlový sběr u nás provozují především menší svozové firmy. Firma Nehlsen nabízí obcím ve své svozové oblasti doplňkový pytlový sběr, jenž hradí z příjmů za vytríděné suroviny. Namísto krátkodobého snížení ceny nabídla kvalitnější služby – a vyplatilo se to. Pro ilustraci: v roce 2004 vytrídila čtyřtisícová Vendryně 6,5 tuny papíru přes kontejnery a pomocí pytlů 21 tun. Žádná ze svozových firem, které Hnutí DUHA oslovilo, se nesečkala s odporem veřejnosti. Naopak, občané pytlový systém vítají.

Pytlový sběr podporují vedle vládního také krajské plány a koncepce odpadového hospodářství:

- POH Jihočeského kraje má za cíl zavést odvozný systém sběru pro papír a plasty.
- POH Pardubického, Královéhradeckého a Libereckého kraje i Vysočiny hovoří o pytlovém sběru jako doplňku kontejnerového systému ve vhodných oblastech.
- POH Zlínského kraje hovoří o pytlovém sběru papíru v menších obcích.
- POH Jihomoravského kraje nechává rozhodnutí mezi kontejnerovým a pytlovým sběrem na obcích.
- Koncepce odpadového hospodářství Moravskoslezského kraje považuje pytlový sběr jako součást integrovaného systému separovaného sběru odpadů.
- Koncepce odpadového hospodářství Olomouckého kraje podporuje pytlový sběr papíru a plastů.

x

Kde mají s pytlovým sběrem zkušenosti

Náchod

Pytlový sběr nabízí od dubna 2006. Lidé ve vilo-vých zástavbách mohou třídít plasty do žlutých, papír do modrých, kovy do červených a nápojové kartony do oranžových pytlů, které odváží svozová firma přímo od domů – výměnou zanechává na místě nové prázdné pytle. K dispozici bývají také zdarma u technických služeb a na městském úřadě. Počet vytríděného odpadu soustavně roste.

Turnov

V Turnově odstartuje pytlový sběr papíru, směsného plastu, PET lahví a nápojových kartonů v červenci 2008. Pytle nachystané k odvozu bude vždy třeba označit samolepicím štítkem a zavázat, aby se zabránilo vysypání odpadků. Odvoz by měl probíhat jednou do měsíce.

Nový Jičín

Před spuštěním systému obdržely všechny domácnosti v zástavbách s rodinnými domky informační leták a modrý pytel na PET lahve. V den svozu zanechávají pracovníci Technických služeb ve schránce nový pytel. I nadále však zůstává možnost třídít do barevných kontejnerů.

Nová Paka

Obyvatelé Nové Paky si mohou vyzvednout pytle na papír a plasty na městském úřadě. I zde si pro ně přijíždí v pravidelných intervalech svozová firma.

Staré Město u Uherského Hradiště

V rámci pytlového sběru město nabízí také zakoupení speciálních pytlů na zelený odpad z kuchyně a zahrady – vyrábí se z biologicky rozložitelného materiálu a v kompostárně se rozloží spolu se svým obsahem.

Pytlový sběr úspěšně využívají v řadě dalších měst, například v Uherském Brodě, Velkých Hamrech, Českém Těšíně, Hodoníně, Bilovicích (Uherské Hradiště), Železném Brodě, Boskovicích, Děčíně.

Věřím na osvětu, říká Miloslav Šatra

Po vysoké škole začínal v zemědělské výrobě. Nejdříve působil jako zooteknik a předseda družstva. Po privatizaci se krátce věnoval podnikání a v roce 1995 se stal vedoucím odboru životního prostředí Městského úřadu v Písku. Miloslav Šatra se často účastní akcí pořádaných neziskovými organizacemi, rád diskutuje i poslouchá názory druhé strany. Ekologové hovoří o Písku jako městě, „kde to v odpadech funguje“.

Jak vnímáte, že je Písek dobrým příkladem v odpadovém hospodářství?

Je pravda, že se nám určité věci podařily a jiné se snažíme zlepšovat. Pro naši další práci v oblasti odpadového hospodářství je to výzva. Také mě těší, když naše výsledky s úspěchem aplikují i v jiných obcích či městech. Práce v odpadovém hospodářství je vždy kolektivní. Podílí se na ní úřad, Městské služby Písek a další.

Co je podle vás v odpadovém hospodářství účinnější: ekonomická motivace nebo osvěta?

Obojí má svoji váhu. Přesto se více přikláním k osvětě, kde má každý člověk právo volby. Skutečná ekonomická motivace není v současné době v České republice možná. To by musela běžná popelová nádoba o obsahu 110 litrů stát nejméně tři tisíce korun člověka, který netřídí, a pět set korun toho, který třídí. Dokud jsou ale rozdíly jen 200 až 300 korun, nemůže být o motivaci řeč.

Mnoho obcí se v souvislosti se zavedením poplatku odvozeného od množství odpadu obává vzniku černých skládek. Co byste jim na základě zkušeností z Písku vzkázal?

Je třeba, aby obec zároveň umožnila snadné třídění odpadu – poskytla dostatečný počet barevných kontejnerů, sběrné dvory, zajistila svoz bioodpadů, umožnila zpětný odběr elektrozařízení. Pokud toto nebude, hrozí černé skládky.

Jak řešíte frekvenci svozu z kontejnerů ze sídlišť a jak provádíte výpočet poplatku?

Na sídlišťích využíváme kontejnery o objemu 1100 litrů a svážíme je dvakrát týdně, někde i třikrát. V tomto harmonogramu připadá na každý kontejner dvacet až pětadvacet domácností. Výše poplatku vychází stejně jako u občana v rodinném domě s popelnicí 110 litrů, vyváženou jednou týdně.

Nedávno jste prováděli rozborů komunálních odpadů, překvapilo vás něco?

Prostřednictvím běžných rozborů komunálních odpadů zjišťujeme intenzitu a ochotu třídít. Momentálně připravujeme velkou akci na detailní rozbor struktury komunálního odpadu ze sídliště. Výsledky by nám měly posloužit pro argumentaci s občany z lokalit, kde se třídí málo. Překvapilo nás stále nízké procento vytríděných plastů, papíru a především bioodpadu.

Co soudíte o pytlovém sběru tříděného odpadu?

Je to jeden ze způsobů, který se hodí do historického jádra města a do míst s horší dostupností pro techniku. Znamená také větší pohodlí pro občany. Lidé obecně vítají odvozový systém. Pozitivní je i to, že cítí určitou nutnost zajistit čistotu sbíraných surovin.

Jaký je v Písku současný stav nakládání s bioodpadem?

Sběr bioodpadu máme zaveden zčásti. Na veřejných prostranstvích spravovaných servisní organizací funguje ze sta procent. U občanů jsme zatím rozjeli dva pilotní projekty, které pokrývají jak sídlištní, tak rodinnou zástavbu. Mobilní svoz bioodpadu z domácností zajišťujeme v jarních i podzimních měsících. Lidé ale mohou konečně vynášet bioodpad také na některé vytipované sběrné dvory.

Co dalšího plánujete s bioodpady?

Podle schváleného plánu odpadového hospodářství města se počítá s výstavbou moderní kompostárny a spuštěním sběru bioodpadu po celém městě. Postupně přijde také na svoz ze školních či jiných stravovacích zařízení.

Podporujete v Písku domácí kompostování?

Ano. V lokalitách rodinných domů může obec přispět na nákup zařízení. Vedle toho podporujeme rozšíření svozu bioodpadů i pro ostatní typy zástavby – sídliště a podobně. Na několika sběrných dvorech navíc umožňujeme takzvaný donáškový způsob bioodpadu.

Ve městě máte pět sběrných dvorů. Tím se mohou pochlubit málokde. Co vás vedlo k takovému rozšíření?

V současnosti jich už vlastně provozujeme osm. Pět přímo v Písku a tři v městských satelitech. A to nám, zdá se, stačí k tomu, abychom občanům přiblížili místa k odkládání odpadů a zároveň minimalizovali případné černé skládky. Nezanedbatelná je samozřejmě i otázka materiálového využití některých odpadů z těchto sběrných dvorů.

Mnoho obcí zjišťuje, že provoz sběrných dvorů je nákladný. Máte podobnou zkušenost? Jak ji řešíte?

Město Písek se přiklonilo k systému malých sbě-

rných dvorů s minimálními investičními náklady. Co se týče provozních nákladů, největší položkou jsou mzdy a odvody. Přesto ale vedení města počet sběrných dvorů schválilo. Porovnáme-li provozní náklady s případnými náklady na odstraňování černých skládek, ukazuje se tento systém výhodnější. Navíc se část nákladů přenáší na kolektivní systémy, které využívají sběrné dvory jako sběrná místa elektrozařízení.

Jak se díváte na novelu odpadového zákona a připravovaný systém poplatků?

K novele zákona jsme vznesli přes svaz měst a obcí několik připomínek. Možnost zvýšit poplatky občanům se Písku netýká. Zavedli jsme totiž systém platby za nádobu, který se odvíjí od velikosti a četnosti svozu. S návrhem zvýšit poplatek za ukládání odpadu na skládkách a s jeho výrazným přerozdělením ve prospěch kraje zásadně nesouhlasíme.

Co vám udělalo v poslední době radost?

Co se týče práce, velmi mě potěšil úspěšný start soutěže ve sběru použitých baterií na píseckých základních školách a dále velký zájem jihočeských škol o exkurze na dotřídňovací lince odpadů, kterou vlastníme spolu se Strakonícemi. Obecně mi dělá velkou radost rostoucí zájem občanů o problematiku třídění odpadů.

x

Slovenská inspirace: Dubnica nad Váhom

V listopadu loňského roku jsme pozvali zájemce o odpadové hospodářství na exkurzi do Dubnice nad Váhom – města, kde snížili množství odpadu odváženého na skládky o 84%. Místní obyvatelé k tomu měli silnou motivaci. Za odpad totiž platili podle toho, kolik jej vyprodukovali. A tak třídili a třídili.

V Dubnici využívali pytlový sběr komunálních odpadů do konce roku 2007 – dnes je tomu z politických důvodů jinak. Na exkurzi jsme viděli, jak rychle a obratně lze naplněné pytle vysbírat. Zaměstnanec svozové firmy je vhadzoval do vozidla o velikosti zahradního traktůrku, předtím však z každého načelil čárový kód. Systém měl pro město, vedle lepší odpadní bilance, několik dalších přínosů. Prostranství před rodinnými domy nehyzdily popelnice a ukázalo se, že lidé platí za odpady v průměru o osmdesát čtyři procent méně než původně.

Stojí za zdůraznění, že úspěšné recyklační programy zavádí nejen v Rakousku, Německu, Švýcarsku, Holandsku nebo Skandinávii, nýbrž také na Slovensku. Česká republika zatím pokulhává.

Dubnica nad Váhom – pytlový sběr, foto: Tomáš Příkrý

Dubnica nad Váhom – pytlový sběr, foto: Tomáš Příkrý

V Letohradu ušetří ti, kteří třídí

V roce 2006 zavedlo město Letohrad pytlový sběr plastů a papíru. O rok později přidalo ještě nápojové kartony. Celý systém zefektivňují čárovými kódy, které lidé nalepují na odevzdané pytle s odpadem, aby je pracovníci svozové firmy mohli snímat čtečkami. Město tak získává podrobné informace o množství a druzích vytríděného odpadu, případně může porovnávat úroveň v místních částech či ulicích. Nashromážděné údaje lze využít také k motivaci slevou z místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Při porušení čistoty a základních pravidel naopak tento bonus nemusí být přiznán.

Jednotlivým domácnostem chodí čárové kódy do schránky v obálce se složenkou na uhrazení poplatku. Pokud potřebují nové nebo je ztratí, mohou si je obstarat na finančním odboru městského úřadu.

Přínosy pro město

Třídění odpadů touto metodou je náročnější na čas než svoz kontejnerů, ale co do kvality nemá srovnání. Zajímavý je i pohled na ekonomický přínos pro město. Částka na zavedení systému, včetně drobných programátorských prací a zakoupení čtečky čárového kódu, nepřesáhla 30 tisíc korun. Údaje za minulý rok rovněž potvrzují samofinancovatelnost systému – není třeba jej dotovat z městského rozpočtu. Za vytríděný odpad město obdrželo odměnu 450 tisíc korun, náklady na svoz tříděného odpadu činily 340 tisíc a na samolepky a jejich tisk zhruba 9 tisíc. Letohrad dále poskytl slevy na poplatcích ve výši 61 tisíc korun.

Množství směsného komunálního odpadu v současné době stále mírně stoupá, především se jedná o odpady z domácností. Pytlový sběr tříděného odpadu tedy nemůže přinášet meziroční pokles množství odpadu uloženého na skládku, pouze jej brzdí, s jistotou ale přispívá k úsporám na nákladech za dopravu.

Slevu hradí nezapojení

Získává-li město za třídění odpadů nějaké příjmy, snaží se je přerozdělit právě těm, kteří se systému aktivně účastní. Cílem je také dosáhnout platební kázně, nárok na slevu tedy zanikne při opožděném splacení. V letošním roce došlo ke zvýšení poplatku o dvacet korun na osobu s trvalým pobytem v Letohradu. Ovšem každý, kdo odevzdá alespoň jeden pytel plastu, je od něj oproštěn. V podstatě je to tedy tak, že slevu platí ti, kteří se do systému nezapojili. Občané také dostávají

zpětnou vazbu. Na složenke najdou informaci o tom, jak třídili v předchozím roce.

Zájem jiných měst a obcí

Poté, co televize Nova a posléze i Prima odvysílaly na přelomu roku 2007 reportáž o třídění odpadů v Letohradu, strhl se velký zájem obcí a měst o podrobnější informace. Z některých, a to i poměrně vzdálených měst, vyslali své zástupce na výzvědy. Zájem o informace projevil i statistický úřad. Letohrad se rád podělí o své zkušenosti. S myšlenkou zavést pytlový sběr s čárovými kódy přišla firma Komunální služby s. r. o. Jablonné nad Orlicí. Město ji poté rozvinulo do bodového systému, zavedlo úlevy na poplatku za bod a také čárové kódy na úřadě.

Více informací:

Ivan Kurtev, Město Letohrad, ivan.kurtev@mu.letohrad.cz

Jan Janoušek, Komunální služby s. r. o., Jablonné nad Orlicí, kos.ja@tiscali.cz

✘

foto: Jan Janoušek

Dubnica nad Váhom – pytlový sběr, foto: Tomáš Příkryl

Vytvořeno za pomoci finančních mechanismů EHP/Norska prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti. Vydání také podpořil Státní fond životního prostředí a CEE Bankwatch Network.

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

A › Bratislavská 31, 602 00 Brno
T › 545 214 431
F › 545 214 429
E › info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Zpracovali Tomáš Příkryl a Ivo Kropáček.
Fotografie: Ivo Kropáček, Tomáš Příkryl,
archiv Hnutí DUHA, www.sxc.hu
Vydalo Hnutí DUHA, červenec 2008.

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás.

Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.